

Argymhellion yr Adroddiad Blynyddol — ADOLYGWYD ym mis Rhagfyr 2019, cyhoeddwyd ym mis Ionawr 2020

Diweddariadau Chwarterol ar gyfer y wefan

Bob blwyddyn, trwy fy adroddiad blynyddol, rwy'n cyflwyno argymhellion i Lywodraeth Cymru ynghylch y materion polisi allweddol lle hoffwn i weld gweithredu yn ystod y 12 mis nesaf. Yn ystod y flwyddyn bydda i'n mynd ar ôl yr argymhellion hyn trwy gyfarfodydd gyda Gweinidogion a Dirprwy Weinidogion, swyddogion arweiniol, a rhanddeiliaid eraill, gan gynnwys plant a phobl ifanc.

Lle mae argymhellion wedi cael eu cynnwys ar yr un testun mewn sawl blwyddyn olynol, maent wedi'u rhestru o dan yr un pennawd, yn nhrefn y dyddiad.

Rwyf i wedi rhoi gradd Coch / Ambr / Gwyrdd i bob argymhelliad, i fesur cynnydd yn erbyn yr hyn alwais i amdano. Fy asesiad fy hun yw lliw'r radd, ar sail ymgysylltiad â'r holl randdeiliaid allweddol. Mae'n bwysig nodi nad yw'r radd yn asesu a yw Llywodraeth Cymru yn cytuno gyda'r argymhelliad neu beidio. Mae lliw'r radd yn adlewyrchu a fu unrhyw newidiadau polisi ac ymarfer sy'n gwella bywydau plant yng Nghymru ac yn rhoi amddiffyniad pellach iddyn nhw fwynhau eu hawliau o dan CCUHP.

- Coch** Dim tystiolaeth o newidiadau polisi nac ymarfer ers cyflwyno'r argymhelliad. Dim gwelliant ym mhrofiadau plant.
- Ambr** Peth tystiolaeth o newid polisi neu ymarfer, ond nid yw'r argymhelliad wedi'i gyflawni'n llawn yn llwyddiannus eto.
- Gwyrdd** Argymhelliad wedi'i roi ar waith a gwahaniaethau nodedig ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n derbyn gwasanaeth neu gymorth.

	Argymhellion	Gradd Coch/Ambr/Gwyrdd ar hyn o bryd	Sylwadau
Cymorth Mabwysiadu	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol a threfniadau cydweithio rhanbarthol i sicrhau mwy o ddarpariaeth cymorth mabwysiadu, gan ddarparu adnoddau ychwanegol yn ôl y galw.</p>	Dim newid	<p>Mae camau cadarnhaol yn cael eu cymryd i roi sylw i anghenion cymorth llawer o blant a'u teuluoedd. Cyhoeddodd Adoption UK yr arolwg "Baromedr Mabwysiadu" cyntaf ym mis Gorffennaf 2019 oedd yn archwilio profiadau mabwysiadwyr o ran cymorth, mynediad i wasanaethau a chanlyniadau i bobl ifanc ym mhedair gwlad y Deyrnas Unedig.</p> <p>Gyda chymorth £2.3 miliwn o gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, mae'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol, ynghyd ag Adoption UK, wedi cyhoeddi eu bod yn datblygu amrywiaeth o wasanaethau cymorth mabwysiadu.</p> <p>Bydd teuluoedd yng Nghymru yn gallu cael mynediad i Wasanaethau Cymorth Addysg Therapiwtig i Fabwysiadwyr (TESSA) a bydd plant yn gallu cael mynediad i wasanaethau cymorth penodol ar gyfer plant. Mae'r gwasanaethau cymorth hyn i gael eu hestyn ledled Cymru. Byddwn yn parhau i fonitro'r</p>

			cymorth datblygu, trwy ein sedd ar Grŵp Cyngori'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol.
Eiriolaeth	<p>2015/16 Dylai'r Llywodraeth weithio gydag ADSS a CLILC i weithredu dull cenedlaethol o ymdrin ag eiriolaeth statudol fel mater o flaenoriaeth, er mwyn sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc cymwys ledled Cymru yn derbyn 'cynnig gweithredol' o ran eiriolaeth ac yn cael eu cefnogi i fynegi barn ar y gofal a'r cymorth maen nhw'n eu derbyn.</p> <p>2016/17 Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn monitro gweithrediad y Dull Cenedlaethol o Ymdrin ag Eiriolaeth Statudol er mwyn sicrhau bod y gwasanaethau arfaethedig yn cyrraedd pawb sydd â hawl i'w derbyn, gan gynyddu</p>	Dim newid	<p>Mae'n bleser gen i nodi bod y Dull Gweithredu Cenedlaethol bellach yn weithredol ar draws yr holl ranbarthau.</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru bellach wedi cyhoeddi'r Fframwaith Cenedlaethol Safonau a Chanlyniadau ar gyfer Plant a Phobl Ifanc yng Nghymru sy'n disgrifio'r hyn y gall pobl ifanc ddisgwyl ei gael gan eu gwasanaeth eiriolaeth annibynnol. Mae'r fframwaith, trwy rôl y grŵp gorchwyl a gorffen y bu fy swyddfa i'n rhan ohono, yn cydnabod CCUHP yn benodol a'r defnydd ohono mewn eiriolaeth.</p> <p>Mae Côd Ymarfer o'r newydd sy'n ymwneud ag eiriolaeth wedi cael ei gyhoeddi bellach, ac mae'n disgrifio'r hawliau eiriolaeth sydd gan bobl ifanc, gan gynnwys y rhai sy'n dod i gysylltiad â gweithdrefnau amddiffyn plant, achosion gofal neu'r rhai sydd ag angen gofal a chymorth gan y Gwasanaethau</p>

	<p>tebygolrwydd canlyniadau cadarnhaol i blant a phobl ifanc.</p> <p>2017/18 Rwy'n argymhell bod Côt Ymarfer Rhan 10 yn cael ei newid i roi grym statudol i'r Dull Cenedlaethol o ymdrin ag Eiriolaeth Statudol, gan gynnwys yr holl ddogfennau cysylltiedig.</p>		<p><u>Cymdeithasol.</u></p> <p>Rydyn ni'n parhau i fonitro cynnig gweithredol wrth iddo gael ei roi ar waith fesul cam trwy ein gwaith achosion Ymchwiliadau a Chyngor a'n rhan yn y Grŵp Darparwyr Eiriolaeth. Rydwn ni'n ymwybodol bod plant mewn cartrefi gofal wedi wynebu heriau o ran cael mynediad i'w hawl statudol i eiriolaeth. Cafodd y mater hwn ei godi yn yr adolygiad thematig o gartrefi plant gan Arolygiaeth Gofal Cymru, ac mae rhagor o waith yn cael ei wneud gan TGP Cymru i nodi mynediad cyson i'r ddarpariaeth.</p>
<p>lechyd meddwl</p>	<p>2015/16 Dylai Rhaglen y GIG, Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc, barhau i dderbyn lefelau digonol o arian i gyflawni ei huchelgais a monitro a yw profiadau plant o ofal iechyd meddwl yn gwella.</p> <p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod rhaglen T4CYP yn parhau y tu hwnt i'r flwyddyn ariannol hon,</p>	<p>Newid o Goch</p>	<p>Rwy'n falch bod Rhaglen T4CYP wedi cael ei hymestyn tan o leiaf fis Mawrth 2021. Bydd y Rhaglen yn cael ffocws newydd, gyda 3 ffrwd waith o gymorth cynnar a chefnogaeth estynedig, gan fabwysiadu dull gweithredu system gyfan trwy'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol, a dull gweithredu system gyfan o ran y gwasanaethau niwroddatblygiadol. Rwy'n falch bod y Rhaglen wedi parhau, ond codwyd rhai pryderon bod y strwythur yn fwy ar chwâl bellach a bod ffrydiau gwaith a fyddai wedi bod yn rhan o T4CYP o'r blaen yn</p>

nes ei bod wedi cyflawni ei nodau uchelgeisiol. Cyn i'r rhaglen genedlaethol ddod i ben, mae angen i'w gwelliannau gael eu gwreiddio'n ddigonol ac yn gyson ar lefel leol er mwyn i'r byrddau cynllunio rhanbarthol fedru cynnal cynnydd ac ansawdd y ddarpariaeth i bob plentyn ledled Cymru.

2017/18

Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn gweithredu i fynnu bod Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh) yn sefydlu strwythurau cynllunio amlasiantaeth penodol ar gyfer plant a phobl ifanc, a fydd yn adrodd i'r BPRh. Dylen nhw hefyd fynnu bod Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn cymryd camau i integreiddio gwasanaethau gofal cymdeithasol a iechyd meddwl plant i dimau aml-ddisgyblaeth, fel eu bod yn ymateb i anghenion eu poblogaethau lleol o blant a

atebol i gyrff gwahanol bellach. Bydda i'n gofyn i Lywodraeth Cymru gadarnhau y bydd fframwaith atebolrwydd cadarn yn cael ei sefydlu er mwyn sicrhau bod corff sengl yn goruchwyllo iechyd meddwl plant a phobl ifanc. Mae'r ffaith y bydd y ffrwd waith CAMHS arbenigol yn cael ei harwain gan y rhwydwaith iechyd meddwl pob oed, yn hytrach na T4CYP yn achosi pryder arbennig i mi. Bydda i'n monitro'r sefyllfa hon er mwyn sicrhau na fydd gwahanu CAMHS arbenigol a CAMHS sylfaenol a'r cymorth cynnar a'r gwaith cefnogi estynedig yn golygu y collir golwg ar y nod o symud tuag at ddarpariaeth ddi-dor o ran camu i fyny i CAMHS arbenigol neu gamu i lawr ohono.

Rwy'n falch o weld bod rhai BPRhau wedi cynnwys gwasanaethau amlasiantaeth i blant a phobl ifanc yn eu cynigion i Gronfa Trawsffurfiant Llywodraeth Cymru, a bod rhai o'r rheiny wedi cael eu cymeradwyo. Rwy'n falch bod y Cōd Ymarfer Rhan 9 drafft ar gyfer BPRhau yn cynnwys gofyniad i BPRhau ffurfio is-grwpiau i drafod materion sy'n wynebu plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth. Rwy'n edrych ymlaen at weld y Cōd newydd hwn yn cael ei gyhoeddi.

	<p>phobl ifanc sydd angen cymorth a thriniaeth emosiynol, ymddygiadol neu iechyd meddwl.</p>		<p>Mae Llywodraeth Cymru yn cynnal adolygiad o bartneriaethau strategol yng Nghymru, gan gynnwys y BPRhau.</p> <p>Yn ystod hydref 2019 a gaeaf 2019/20, ymwelais â phob BPRh, a'u herio i ddangos eu hymrwymiad i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion cymhleth, a'r mesurau maen nhw'n eu cymryd i sicrhau eu bod yn derbyn y gofal a'r gefnogaeth angenrheidiol. Byddai i'n rhoi adroddiad ar fy nghanfyddiadau ym mis Mawrth.</p>
<p>Iechyd meddwl a llesiant mewn ysgolion</p>	<p>2015/16 Dylai rhaglen adolygu'r cwricwlwm 'Dyfodol Llwyddiannus', weithio'n agos gyda rhaglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc y GIG er mwyn hybu dulliau gweithredu ysgol gyfan, sy'n seiliedig ar dystiolaeth o ymdrin â pherthnasoedd iach, iechyd meddwl a llesiant.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Rwy'n credu bod y gwaith Dull Gweithredu Ysgol Gyfan wedi newid ffurf ers y cychwyn trwy'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Cyd-weinidogol, ac rwy'n credu bod gwell dealltwriaeth o'r angen i'r dull gweithredu ysgol gyfan gynnwys pob asiantaeth ac actor sy'n ymwneud â bywydau plant yn yr ysgol, gartref, ac yn y gymuned. Yn nodedig, bu arwyddion o gydnabod pwysigrwydd y cwricwlwm newydd, rôl gwaith ieuenctid, a chanllawiau newydd Llywodraeth Cymru ar</p>

			<p>fwlio.</p> <p>Fodd bynnag, rwy'n dal i bryderu am nifer o elfennau o'r fframwaith drafft, gan gynnwys yr angen am sicrhau bod yr arweiniad yn berthnasol i sefydliadau addysg bellach, ac i blant a phobl ifanc sy'n derbyn addysg heblaw yn yr ysgol; bod angen egluro sut y bydd perfformiad ysgolion o ran yr agenda hon yn cael ei fonitro; cysylltiadau cliriach rhwng y fframwaith ac arweiniad arall i staff ysgolion, gan gynnwys y cwricwlwm newydd; ac a yw'r atebolrwydd am ddarparu'r 'ddewislen' o ymyriadau/raglenni ar gyfer ysgolion yn lleol neu'n rhanbarthol.</p> <p>Yn fy marn i, mae'r gwaith hwn bellach yn symud i'r cyfeiriad cywir, ac rwy'n edrych ymlaen at weld dull gweithredu ysgol gyfan yn cael ei roi ar waith. Hoffwn weld mwy o dystiolaeth o rôl is-grwpiau'r Grŵp Cyfeirio Rhanddeiliaid a'u mewnbwn i'r canllawiau fframwaith drafft. Dyma oedd y sefyllfa yn fy niweddariad chwarterol diwethaf ac mae'n aneglur sut mae'r is-grwpiau hyn wedi symud ymlaen ers hynny.</p>
--	--	--	--

			<p>Hoffwn weld y canllawiau hyn yn dod yn ganllawiau statudol, gyda mecanweithiau atebolrwydd cliriach.</p>
Trafnidiaeth	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru adolygu Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 a'r ddarpariaeth statudol a'r canllawiau gweithredol cysylltiedig, er mwyn sicrhau bod pob taith i'r ysgol ac oddi yno yn ddiogel, a bod awdurdodau lleol yn gwbl glir ynghylch eu cyfrifoldebau i sicrhau bod hyn yn digwydd.</p>	Newid o Ambr	<p>Mae'r canllawiau gweithredu i gefnogi'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr yn cael eu hadolygu a bydd oedi cyn cyhoeddi'r canllawiau er mwyn ystyried adolygiad ychwanegol o deithio gan ddysgwyr ôl-16 a gyhoeddwyd yn hydref 2019.</p> <p>Mae'r Llywodraeth wedi dweud na fydd yr adolygiad o'r canllawiau yn ddigon i ateb anghenion pobl ifanc am deithio'n ddiogel i'w sefydliad addysg.</p> <p>Ar ben hynny, mae'r Llywodraeth wedi gwrthod fy ngalwad penodol yn fy Adroddiad Blynnyddol 2018/19 i ailedrych ar yr argymhelliad hwn yng ngoleuni fy mhryder parhaus am deithio gan ddysgwyr ôl-16. Fodd bynnag, ochr yn ochr â gwrthod yr alwad hon, mae'r Llywodraeth ar yr un pryd wedi ymrwymo i adolygu teithio gan ddysgwyr ôl-16.</p>

			<p>O ganlyniad i hyn, nid yw nodau'r adolygiad hwn yn glir i mi. Mae'r Llywodraeth yn datblygu rhaglen ar gyfer y gwaith hwn a bydda i'n monitro'r disgwyliadau a'r canlyniadau posibl yn ofalus er mwyn asesu a fydd modd iddi ddatrys y problemau sy'n wynebu pobl ifanc o ran teithio i'w sefydliad addysg.</p> <p>Os bydd cwmpas yr adolygiad hwn yn annigonol, bydda i'n ailadrodd nad yw Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn addas i'r diben ac nad yw'n helpu pobl ifanc i wireddu'r uchelgeisiau sydd gennym ar eu cyfer yng Nghymru.</p>
<p>Anghenion Dysgu Ychwanegol</p>	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth newydd a Chôd Ymarfer Cadarn sy'n cyflawni'r ymrwymiad i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Cafodd Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys (Cymru) 2018 ei phasio gyda sylw dyledus i CCUHP a CCUHPA ar wyneb y Bil.</p> <p>Yng ngwanwyn 2019, bu'r Côt Ymarfer drafft a'r Rheoliadau'n destun ymgynghoriad. Ym mis Medi 2019, cyhoeddodd y Llywodraeth y</p>

	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno dyletswydd ar bob corff perthnasol o dan y Ddeddf i roi sylw dyledus i CCUHP a CCUHPA, ac i roi'r ddyletswydd honno ar wyneb y Bil.</p>		<p>byddai'n oedi cyn rhoi'r Ddeddf ar waith. Rwy'n parhau i ymgysylltu â'r Llywodraeth i bwysleisio sut y gall y Cōd newydd ymgorffori hawliau plant yn llwyr ar draws eu profiad addysgol.</p> <p>Yn ogystal, rwy'n croesawu cynlluniau'r Llywodraeth i roi rhywfaint o hwb ariannol i'r system gyfredol y flwyddyn nesaf. Mae'r buddsoddiad hwn yn hanfodol bwysig er mwyn i blant a phobl ifanc allu cael cymorth ar unwaith a bydd yn gymorth hefyd i gynyddu capasiti ar draws Cymru cyn i'r gyfraith newydd gael ei rhoi ar waith. Rwy'n gobeithio na fydd y buddsoddiad ychwanegol hwn yn ddigwyddiad unwaith yn unig, ac y bydd yn parhau wrth i'r system newydd ddatblygu.</p>
<p>Anghenion Dysgu Ychwanegol</p>	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru gryfhau'r cydlyniant, y ddarpariaeth a'r gefnogaeth sy'n cael eu darparu i blant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol, gan gynnwys cyflwyno dyletswyddau statudol i</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Bellach bydd gan y Tribiwnlys Addysg bwerau dros gyrff iechyd o dan y Ddeddf, gan gynnwys y gallu i wneud cais am dystiolaeth ac adroddiadau ar gyfer apeliadau.</p>

	<p>Fyrddau Iechyd Lleol ac ymddiriedolaethau GIG i ddarparu cymorth ac i gryfhau pwerau Tribiwnlys Addysg Cymru.</p> <p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru hefyd gryfhau pwerau Tribiwnlys Addysg Cymru trwy estyn ei gylch gorchwyl i gwmpasu cyrff Iechyd.</p>		
Tlodi Plant	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru roi arweiniad clir a chadarn i ddileu tlodi plant, trwy ymgysylltu'n gadarnhaol ac yn gydweithredol â Llywodraeth y Deyrnas Unedig, a chyrrff cyhoeddus a phreifat ar draws pob sector, gan gynnwys cyflogwyr.</p> <p>Er mwyn mynd i'r afael â thlodi plant, dylai Llywodraeth Cymru sefydlu a monitro cynllun</p>	Dim newid	<p>Ddechrau mis Mawrth 2019, fe gyhoeddais fy adroddiad ar Dlodi Plant, Siarter ar gyfer Newid. Roedd y prif argymhelliad yn yr Adroddiad hwnnw'n galw am Gynllun Cyflawni ym maes Tlodi Plant, i'w seilio ar yr argymhellion eraill yn yr adroddiad ynghylch costau diwallu anghenion sylfaenol i deuluoedd; costau'r ysgol; a'r diffyg cyfleoedd a'r cau allan yn y gymuned.</p> <p>Mae'r Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol, sydd â chyfrifoldeb am gydlyn mesurau i liniaru tlodi plant, wedi darparu ymateb ffurfiol i'r</p>

	<p>cyflawni penodol ar gyfer tlodi plant, gyda thargedau a cherrig milltir clir, er mwyn gyrru gweithrediad strategaeth genedlaethol a fydd yn sicrhau nad yw unrhyw blentyn o dan anfantais o ran gwireddu ei hawliau o dan CCUHP.</p> <p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru ddefnyddio pob dull sydd ar gael iddynt i liniaru tlodi plant, gan gynnwys defnyddio pwerau newydd i godi trethi. Dylai gefnogi awdurdodau lleol i gynnig cymorth pellach mewn meysydd penodol y gwyddys eu bod yn rhoi pwysau ar y teuluoedd tlodaf, gan gynnwys eisiau bwyd yn ystod y gwyliau, costau gwisg ysgol a biliau tanwydd uchel yn y cartref.</p>		<p>argymhellion yn fy adroddiad <i>Siarter ar gyfer Newid</i>.</p> <p>Rwy'n cydnabod bod cyllid wedi cael ei ddarparu i wella ac estyn mynediad i'r Grant Datblygiad Disgyblion (PDG) a bod cynnyrch hylendid am ddim wedi cael eu cyflwyno mewn ysgolion a Sefydliadau Addysg Bellach. Nodaf fod cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru yn sôn y bydd cyllid ychwanegol ar gael ar gyfer y rhaglenni hyn yn 2020/2021, ynghyd â pheilot cynllun brecwast mewn ysgolion uwchradd. Bydd monitro cwmpas ac effaith y cynlluniau hyn yn bwysig yn ystod y cyfnod hwn.</p> <p>Mae'n galonogol bod y Llywodraeth yn symud ymlaen ag adolygiad o raglenni ariannu gan ganolbwyntio ar dlodi plant ac rwyf wedi cael fy sicrhau y bydd fy argymhellion yn cael eu cymryd i ystyriaeth yno ac yn adolygiad cyllid ehangach y Prif Weinidog. Rwyf wedi cyfarfod â'r swyddogion dan sylw i bwysleisio pwysigrwydd dadansoddi effaith eu rhaglenni</p>
--	---	--	---

			<p>a defnyddio dull gweithredu seiliedig ar hawliau plant yn y gwaith hwn, gan gynnwys cysylltu â phlant a phobl ifanc. Ces i sicrwydd ganddynt hefyd y bydd y gwaith yn canolbwyntio ar y plentyn. Bydda i'n cyfrannu tystiolaeth o'm gwaith i'r adolygiad a bydda i'n galw unwaith eto am gynllun cyflawni ar dlodi plant.</p>
<p>Y Cwricwlwm a CCUHP</p>	<p>2015/16 Dylai addysg hawliau dynol, gan gynnwys gwybodaeth am hawliau plant, fod â sylfaen gadarn yn nhrefniadau newydd y 'Cwricwlwm i Gymru — Cwricwlwm am oes'.</p> <p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru wneud addysg hawliau dynol plant yn elfen orfodol o'r cwricwlwm. Dylai rhaglen Diwygio'r Cwricwlwm wreiddio dysgu am Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn ar draws pob rhan o'r cwricwlwm</p>	<p>Newid o Ambr</p>	<p>Rwyf wedi fy siomi'n fawr bod y Llywodraeth wedi gwrthod fy ngalwad am ddyletswydd sylw dyledus i CCUHP ar y Bil Cwricwlwm ac Asesu. Wrth wneud hynny, honnodd y Llywodraeth, yn anghywir, nad oedd dyletswydd o'r fath yn angenrheidiol oherwydd Mesur Hawliau Plant (Cymru) 2011.</p> <p>Nid yw'r honiad yn ddilys: mae'r cwricwlwm newydd yn cynnig model subsidiaredd lle caiff penderfyniadau am gynllun y cwricwlwm a phrosesau asesu eu gwneud ar lefel yr ysgol. Nid yw'r Mesur yn sicrhau bod sefydliadau ysgol unigol yn ystyried hawliau plant yn eu cynlluniau cwricwlwm ac asesu ar hyn o bryd ac mae'n sicr na fydd yn gwneud hynny yn y</p>

newydd. Dylai hynny gynnwys cysylltu'r Fframwaith Galluedd Digidol â hawliau plant, a chefnogi plant a phobl ifanc i ddeall bod ganddyn nhw'r un hawliau ag sydd ganddynt oddi ar-lein.

2017/18

Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod anghenion a lles hirdymor plant yn cael eu diogelu trwy sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn amlwg wedi'i sylfaenu ar Ddull Gweithredu seiliedig ar Hawliau Plant, a bod y deilliannau dysgu yn cefnogi pob plentyn i wybod beth yw eu hawliau o dan CCUHP.

dyfodol pan fydd sefydliadau'n cael mwy o ymreolaeth.

Diolch yn bennaf i ymroddiad gweithwyr proffesiynol unigol, mae rhai ysgolion yng Nghymru wedi arwain gwaith ardderchog o ran ymgorffori hawliau dynol plant wrth wneud penderfyniadau. Fodd bynnag, nid yw hynny'n rhan o brofiad pob plentyn. Gwelir hynny mewn enghreifftiau o ddileu plant o gofrestrau a'u hynysu, camwahaniaethu a diffyg cyfleoedd i gyfranogi. Ni ddylai hawliau dynol plant fod yn fater o hap a damwain fel hyn.

Er bod CCUHP a dull gweithredu seiliedig ar hawliau plant wedi cael eu cynnwys yng nghanllawiau'r cwricwlwm drafft, gall y rhain newid, a heb ddeddfwriaeth sy'n cynnwys hawliau plant, ni fydd modd sicrhau bod profiadau plant a phobl ifanc o'r cwricwlwm newydd yn cael eu llywio gan eu hawliau dynol.

Mae'r Llywodraeth yn honni bod hawliau plant ar flaen ei huchelgais ar gyfer y cwricwlwm newydd i Gymru. Os yw hynny'n wir, ni welaf fod gan y Llywodraeth reswm i beidio â

			derbyn y cyfle hwn i ymgorffori hynny mewn cyfraith a bydda i'n dal i bwysu am gymryd y cam diogelu pwysig hwn ar gyfer hawliau dynol plant.
Cyfranogiad pobl ifanc wrth ddiwygio'r cwricwlwm	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod trefniadau ar waith i gefnogi cyfranogiad plant a phobl ifanc mewn prosesau gwneud penderfyniadau sy'n ymwneud â diwygio addysg.</p> <p>2017/18 Rwy'n argymhell bod canlyniadau cyflawni'r cwricwlwm newydd yn sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn dysgu am eu hawliau, a bod dull gweithredu seiliedig ar hawliau plant yn sylfaen ar gyfer egwyddorion tywys cyflwyno'r cwricwlwm. Dylai cyfranogiad plant a phobl ifanc gael ei gynnwys yn systematig yng ngham nesaf datblygu'r cwricwlwm.</p>	Dim newid	<p>Ymatebodd Llywodraeth Cymru i alwadau gennyf i a chan eraill i sicrhau bod cyfleoedd ystyrlon i bobl ifanc gyfranogi, er iddi wneud hynny'n hwyr yn y cyfnod ymgynghori.</p> <p>Roeddwn yn arbennig o falch o weld bod y Llywodraeth wedi sicrhau bod plant a phobl ifanc â nodweddion a amddiffynnir yn rhan o'r ymgynghoriad hwn a bod cyfle i bobl ifanc gyfranogi mewn ffyrdd gwahanol, gan gynnwys trwy arolwg a gweithdai wyneb yn wyneb. Roeddwn i'n falch hefyd bod y bobl ifanc wedi cael ateb ystod o gwestiynau eang a phenodol.</p> <p>Mae'n bwysig bod y Llywodraeth yn sicrhau y gall plant a phobl ifanc barhau i gyfranogi o ran cynllunio'u cwricwlwm. Dylai'r canllawiau a ddatblygwyd roi gwybodaeth glir i ysgolion am sut gall pobl ifanc gyfranogi o ran cynllunio'r cwricwlwm yn lleol. Rwy'n falch o</p>

			glywed bod y Llywodraeth yn ystyried cynnwys adran benodol ar gyfranogi yn y trosolwg o'r cwricwlwm. Dylai honno gael ei chynnwys yn y canllawiau y disgwylir iddynt gael eu cyhoeddi yn ddiweddarach y mis hwn.
Dewis Addysgu Gartref	<p>2015/16 Dylai'r Llywodraeth gryfhau'r gofynion bod rhieni'n cofrestru fel rhai sy'n dewis addysgu eu plant gartref, a bod pob plentyn y dewiswyd eu haddysgu gartref yn cael eu gweld gan weithiwr proffesiynol o leiaf unwaith y flwyddyn, er mwyn medru rhoi barn ar eu profiadau addysgol.</p> <p>2016/17 Rwy'n dal o'r farn bod angen i Lywodraeth Cymru newid y canllawiau cyfredol fel bod ganddyn nhw rym statudol, a chynnwys cofrestr orfodol ar gyfer pob plentyn sy'n cael eu haddysgu gartref, er mwyn sicrhau nad ydynt yn syrthio</p>	Dim newid	<p>Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ymateb i'm hadroddiad blynyddol 2017-18 ar 30^{ain} Tachwedd, gan dderbyn fy nhri phrawf ar gyfer y polisi hwn.</p> <p>Ers mis Tachwedd rwyf wedi bod yn asesu datblygiad canllawiau statudol i weld a yw'r rheiny'n bodloni fy nhri phrawf.</p> <p>Mae Canllawiau Statudol Drafft a Llawlyfr i Addysgwyr yn y Cartref ar gael ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus ar hyn o bryd, a bydda i'n rhoi ymateb cynhwysfawr iddyn nhw.</p> <p>Roedd cynlluniau i ymgynghori yn hwyr yn yr hydref 2019 ar Reoliadau drafft ynglŷn â rhannu gwybodaeth er mwyn adnabod plant a phobl ifanc sy'n cael eu haddysgu gartref,</p>

"oddi ar radar" hyd yn oed y gwasanaethau cyffredinol. Wrth ddiwygio'r canllawiau, mae hefyd yn bwysig bod pwerau clir yn cael eu cynnwys i awdurdodau lleol sicrhau eu bod yn gweld plant ac yn siarad â nhw'n uniongyrchol am eu haddysg eu hunain.

2017/18

Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn symud y polisi a ddiweddarwyd ymlaen i ymgynghori arno eleni, gyda'r nod o fodloni'r tri phrawf canlynol yn llwyr:

- Yn gyntaf, bod modd rhoi cyfrif am bob plentyn yng Nghymru, heb i neb ohonynt lithro o dan radar y gwasanaethau cyffredinol, a'r gymdeithas yn gyffredinol.
- Yn ail, bod pob plentyn yn derbyn addysg briodol a'u

ond cafodd ei ddal yn ôl a rhagwelir y bydd yn digwydd yn Ionawr 2020.

Rwy'n cadw'r opsiwn i ddefnyddio fy mhwerau adolygu ffurfiol ar unrhyw adeg os bydd gennyf bryderon nad yw'r Llywodraeth yn ymarfer ei swyddogaethau er mwyn sicrhau y caiff nodau polisi priodol eu cyflawni.

	<p>hawliau dynol eraill, gan gynnwys iechyd, gofal a diogelwch.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ni ellir cyflawni hyn heb y trydydd nod, sef bod pob plentyn yn cael cyfle i gael eu gweld, a bod eu barn, gan gynnwys eu barn am eu haddysg a'u profiadau yn cael gwrandawriad. 		
Amddiffyniad Cyfartal	<p>2015/16 Dylid cyflwyno bil i'r Cynulliad cyn gynted â phosibl i ddileu amddiffyniad 'cosb resymol'.</p> <p>2016/17 Ni wnaed argymhelliad newydd ynghylch y pwnc hwn eleni; ond roedd yn rhan bwysig o'n polisi craidd a'n gwaith dylanwadu yn ystod y flwyddyn.</p> <p>2017/18 Rwy'n argymhell y dylid cyflwyno Bil cyn gynted â phosibl i sicrhau</p>	Dim newid	<p>Rwy'n falch iawn bod Llywodraeth Cymru bellach wedi pasio Bil Plant (Diddymu amddiffyniad cosb resymol) (Cymru). Bydd y newid i'r gyfraith yn cynnig eglurder i weithwyr proffesiynol a rhieni ac yn rhoi neges glir nad yw defnyddio cosb gorfforol yn dderbyniol yng Nghymru. Bu Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn galw am y newid hwn ers blynyddoedd lawer ac mae'n golygu bod Cymru'n cyd-fynd â mwy na 50 o wledydd eraill ar draws y byd, gan gynnwys Gweriniaeth Iwerddon a'r Alban, trwy roi'r newid hwn ar waith.</p> <p>Bydda i'n parhau i weithio gyda'r Llywodraeth</p>

	bod ymrwymiad y Llywodraeth yn cael ei gyflawni.		trwy gydol y cyfnod gweithredu er mwyn sicrhau bod cymorth a gwybodaeth glir am y newid hwn ar gael i bawb.
Senedd leuentid	<p>2015/16</p> <p>Er nad oes dyletswydd ddeddfwriaethol arnaf fi i gyflwyno argymhellion i Gynulliad Cenedlaethol Cymru, rwyf am ategu fy mwriad i bwysu am ailsefydlu gofod democrataidd cenedlaethol i bobl ifanc, ar ffurf cynulliad ieuentid. Rwy'n gwbl ymroddedig i weithio gyda phobl ifanc a'r Cynulliad Cenedlaethol i wireddu'r uchelgais hon.</p>	Dim newid	<p>Bu'r Senedd leuentid yn eistedd am y tro cyntaf ym mis Chwefror 2019 ac mae'i chylch blynyddol o gyfarfodydd wedi dechrau. Mae hwn yn ddatblygiad eithriadol o gadarnhaol i sicrhau cyfranogiad a chynrychiolaeth pobl ifanc ar lefel genedlaethol.</p> <p>Mae fy nhîm yn dal i ymgysylltu â thîm y Cynulliad sy'n cefnogi'r gwaith hwn, er mwyn archwilio'r ffyrdd gorau i'r Senedd leuentid graffu ar fy ngwaith, ac er mwyn i ni fedru alinio'n blaenoriaethau lle bo modd i sicrhau'r craffu mwyaf ar waith y Llywodraeth.</p> <p>Ym mis Hydref 2019, cefais fy sesiwn drafod gyntaf gyda'r Senedd leuentid, gan ganolbwyntio ar fater iechyd meddwl. Rwy'n gobeithio y bydd yr aelodau'n parhau i graffu ar fy ngwaith a'i lywio fel hyn.</p>

<p>Pobl ifanc sy'n gadael gofal</p> <p>Adroddiad "Breuddwydion Cudd"</p>	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru gyflawni eu holl ymrwymadau a nodwyd yn adroddiad Breuddwydion Cudd, gan gynnwys cefnogaeth gyfartal i bawb sy'n gadael gofal, p'un a ydyn nhw wedi dod o ofal maeth neu ofal preswyl, cyllid ar gyfer ymgynghorwyr personol i gefnogi pawb hyd at 25 oed sy'n gadael gofal, cyhoeddi gwybodaeth glir i ymadawyr gofal ar faterion ariannol a gwarantu cefnogaeth ariannol i ymadawyr gofal sy'n mynd i addysg uwch. Dylai Llywodraeth Cymru adrodd yn weithredol ar eu cynnydd yn erbyn yr ymrwymadau hyn i awdurdodau lleol, a hefyd yn uniongyrchol i blant a phobl ifanc eu hunain.</p> <p>2017/18 Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Cafodd yr argymhellion hyn eu cyflawni'n rhannol.</p> <p>Rwy'n croesawu buddsoddiad Llywodraeth Cymru mewn cefnogaeth i ymadawyr gofal, mewn ymateb i'm hadroddiad Breuddwydion Cudd. Yn arbennig, mae creu cronfa Gŵyl Ddewi a dyrannu cyllid ychwanegol i Awdurdodau Lleol i ddarparu ymgynghorwyr personol i bob person ifanc cymwys hyd at 25 oed yn fanteision cadarnhaol sydd eisoes yn cael eu mwynhau gan bobl ifanc sy'n gadael gofal. Rydyn ni'n croesawu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i roi sail statudol i gymorth ymgynghorwyr personol.</p> <p>Bydd fy Swyddfa'n cydweithio'n agos â'r Fforwm Ymadawyr Gofal yn Ionawr 2020 er mwyn cynnal dadansoddiad mwy trylwyr o weithrediad argymhellion yr adroddiad, fel mynediad i gyngor ariannol, addysg a chymorth cyflogaeth a llwybrau at dai diogel a phriodol.</p> <p>Y rhannau o'r argymhelliad hwn lle na wnaed cynnydd hyd yma yw'r cymorth cyfartal i bobl</p>
--	---	------------------	--

	<p>ymadawyr gofal ac awdurdodau lleol i gynhyrchu gwybodaeth ariannol glir sydd ar gael yn genedlaethol, i helpu pobl ifanc a'u hymgynghorwyr personol i gael mynediad i'r amrywiaeth o grantiau, budd-daliadau a phethau y gallant eu hawlio wrth adael gofal.</p>		<p>ifanc sy'n gadael gofal nad ydynt mewn lleoliad "Pan fydda i'n barod". Mae hwn yn bryder arbennig gan bobl ifanc sy'n gadael cartrefi gofal preswyl. Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Grŵp Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y Cyd (ac mae fy swyddogion yn mynd i'w gyfarfodydd) er mwyn archwilio sut y gellir cyflawni hyn, ond ni welsom newid o ran darpariaeth well i bobl ifanc. Gwelir yn rhy aml fod ymadawyr gofal yn cael eu rhoi mewn llety amhriodol neu lety tymor byr ar ôl gadael gofal. Mae'n bwysig bod llesiant pobl ifanc yn cael ei hyrwyddo a'u bod yn cael cymorth i bontio'n llwyddiannus i annibyniaeth ar ôl gadael gofal.</p>
<p>Pobl ifanc sy'n gadael gofal Treth Cyngor</p>	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru symud ymlaen gyda'u gwaith i eithrio pobl ifanc sy'n gadael gofal rhag talu treth y cyngor hyd at 21 oed er mwyn helpu i liniaru tlodi ymhlith ymadawyr gofal.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Rwy'n croesawu'n fawr y rheoliadau a bennwyd i gyflwyno eithriad llawn o dreth y cyngor i ymadawyr gofal hyd at 25 oed, yn dilyn yr ymgynghoriad diweddar.</p>

<p>Mabwysiadu a chyswllt â brodyr a chworydd</p>	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol (NAS) i sicrhau bod hawliau brodyr a chworydd i gadw mewn cysylltiad yn cael eu hystyried yn llawn wrth gynllunio gofal mabwysiadu.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Rwy'n falch bod y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol (NAS) ac eraill wedi cyhoeddi canllawiau ar gyswllt siblingiaid sy'n cyfeirio'n amlwg at hawliau plant.</p> <p>Datgelodd arolwg y Baromedr Mabwysiadu fod gan 60% o fabwysiadwyr diweddar yng Nghymru gytundebau cyswllt anuniongyrchol gyda siblingiaid sy'n byw yn rhywle arall. Fodd bynnag, nid yw'n glir a oes trefniadau ar waith ar gyfer yr holl blant mabwysiedig a phlant a all fod mewn gofal ac sydd â siblingiaid sydd wedi'u mabwysiadu.</p> <p>Mae plant a phobl ifanc yn codi'r mater hwn gyda fi yn rheolaidd pan fydda i'n cyfarfod â nhw. Mae gwella trefniadau cyswllt rhwng siblingiaid yn flaenoriaeth allweddol i Leisiau o Ofal Cymru. Mae'n bosibl bod llawer o blant heb weld unrhyw newid o ran polisi neu ymarfer eto, a dyna pam mae hyn yn dal wedi ei raddio'n Ambr.</p>
---	---	-------------------------	---

<p>Gofal Preswyl</p>	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru gyflawni yn erbyn cynllun gwaith eu Grŵp Gorchwyl a Gorffen, a sefydlwyd mewn ymateb i'm hargymhellion yn adroddiad Y Gofal Cywir.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Roedd yr argymhelliad hwn wedi cael ei raddio'n Wyrdd yn flaenorol oherwydd bod gwaith Llywodraeth Cymru yn cadw at y targed. Fodd bynnag, rwyf wedi bod yn pryderu fwyfwy ynghylch y diffyg cynnydd a newid amlwg i blant a phobl ifanc.</p> <p>Cyhoeddodd y Grŵp ei gynllun gweithredu ar gyfer 2019-2020, sydd wedi arwain at greu nifer o grwpiau penodol i hyrwyddo elfennau o'r cynllun gwaith, fel ymestyn egwyddorion "Pan fydda i'n barod", Llety Diogel, ailbenodi'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar Rianta Corfforaethol a darparu lleoliadau Remand a lleoliadau o dan Ddeddf yr Heddlu a Thystiolaeth Droseddol (PACE) ac mae cynrychiolwyr o'm fîm polisi yn mynd i'r cyfarfodydd hyn i gyd.</p> <p>Er bod nifer o gyhoeddiadau ymchwil cadarnhaol yn codi o waith y Grŵp, gan helpu i lywio'r maes gwaith cymhleth hwn, mae yna bryder nad oes fawr ddim wedi'i wneud i wella darpariaeth a pholisiau ar gyfer y grŵp penodol o bobl ifanc sy'n dal heb fynediad cyfatebol i gynlluniau cymorth</p>
-----------------------------	---	-------------------------	--

			parhaus fel "Pan fydda i'n barod".
Iaith Arwyddion Prydain	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol sicrhau cymorth priodol gan y wladwriaeth ar gyfer anghenion cyfathrebu plant a phobl ifanc byddar a rhai â nam ar eu clyw a'u teuluoedd, gan gynnwys cyfleoedd i ddysgu iaith Arwyddion Prydain sy'n hygyrch ac yn fforddiadwy ar amrywiaeth o lefelau, a chyflogi staff mewn ysgolion sy'n cyfathrebu'n rhugl yn iaith Arwyddion Prydain, er mwyn ymateb i anghenion unigolion.</p>	Dim newid	<p>Mae'r angen am wneud cynnydd ar y mater hwn ar frys, a danlinellwyd yn nadansoddiad Llywodraeth Cymru ym mis Gorffennaf 2018 o weithlu anghenion addysgol arbennig awdurdodau lleol, wedi cael ei ategu gan Adroddiad diweddar y Pwyllgor Deisebau er mwyn gwella mynediad i addysg a gwasanaethau trwy gyfrwng iaith Arwyddion Prydain.</p> <p>Er fy mod i'n dweud hynny'n wylidwrus, rwy'n falch o weld y Llywodraeth yn derbyn tri o'r pedwar argymhelliad a wnaed yn yr adroddiad hwn, ond rwy'n nodi bod angen mwy o fanylion ac eglurder ynghylch sut gellid eu cyflawni. Mae angen cynllun gweithredu clir, wedi'i gostio, i sicrhau bod anghenion unigolion yn cael eu diwallu. Rwy'n nodi bod effaith derbyn argymhellion y pwyllgor, ar hyn o bryd, yn niwtral o ran cost.</p> <p>Mae angen i'r cynllun gweithredu hwn gynnwys strategaeth benodol ar gyfer cynllunio'r gweithlu a dysgu proffesiynol ar</p>

			<p>gyfer athrawon a chynorthwyywyr dysgu sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc sy'n fyddar neu â nam ar eu clyw.</p> <p>Mae angen hyn ar unwaith, gan nad yw traean o'r gwasanaethau AAA arbenigol yn teimlo, ar hyn o bryd, eu bod yn diwallu gofynion presennol plant a phobl ifanc sydd â nam ar eu clyw. Mae dros hanner y gwasanaethau AAA yn teimlo eu bod yn methu diwallu'r galw presennol trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Dylai'r cynllun hefyd fedru dangos sut bydd yn cynorthwyo i gefnogi agweddau eraill ar fywyd plentyn, gan gynnwys y blynyddoedd cynnar, cyfathrebu â'u rhieni a'u ffrindiau, a chyfranogi mewn gweithgareddau hamdden a bywyd y gymuned.</p> <p>Rwy'n falch bod Trafodaeth wedi'i chynnal ar Adroddiad y Pwyllgor Deisebau ar Ddeiseb P-04-628 <i>To Improve Access to Education and Services in British Sign Language</i>. Yn y chwarter diwethaf fe wnes i groesawu'r newyddion bod adolygiad i gael ei gynnal o'r ddarpariaeth Iaith Arwyddion Prydain (BSL) i oedolion yng Nghymru. Rwy'n ymwybodol</p>
--	--	--	---

			<p>bod yr adolygiad yn mynd rhagddo, ond rwy'n dal i aros i gael gweld y canfyddiadau. Rwy'n credu y bydd y rhain ar gael ar ddechrau Ionawr 2020.</p> <p>Rwy'n falch o weld bod y cwricwlwm newydd yn awgrymu bod modd i blant a phobl ifanc ddysgu BSL fel iaith ryngwladol. Fodd bynnag, rwy'n dal i chwilio am eglurhad ynghylch a yw Maes Dysgu a Phrofiad Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu yn cynnwys plant sy'n defnyddio BSL fel prif iaith i gyfathrebu.</p>
Eiriolaeth lechyd	<p>2015/16 Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod eiriolaeth cysylltiedig â iechyd i rai o dan 18 oed ar gael ac yn hygyrch i bawb sydd ei angen.</p> <p>2017/18 Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cynnal archwiliad o ddarpariaeth eiriolaeth mewn lleoliadau iechyd i rai o dan 18 oed ac yn symud ymlaen gyda</p>	Dim newid	<p>Ym mis Awst 2019 fe wnes i ymateb i ymgynghoriad y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon ar y Bil Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu), lle nodais fod cyfle wedi'i golli yn y Bil i gynyddu eglurder a ffurfioli cynnig eiriolaeth i blant a phobl ifanc ar draws meysydd iechyd a gofal cymdeithasol.</p> <p>Fodd bynnag, rwy'n falch bod Llywodraeth Cymru bellach wedi cynnal cyfarfod cyntaf y grŵp Eiriolaeth Iechyd, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o bob bwrdd iechyd yng</p>

	<p>mesurau i sicrhau bod unrhyw fylchau a nodir yn cael eu llenwi.</p> <p>Rwyf hefyd yn argymhell bod yr wybodaeth i gleifion 'Gweithio i Wella' yn cael ei diweddarau i roi cyfarwyddyd i bobl ifanc a'u teuluoedd ynghylch sut gallan nhw gael mynediad i eiriolaeth wyneb yn wyneb mewn lleoliadau ieched ledled Cymru.</p>		<p>Nghymru, a rhanddeiliaid pwysig eraill. Rwy'n gobeithio y bydd y grŵp hwn, wrth symud ymlaen, yn gallu cytuno ar drefniadau i roi sail statudol i eiriolaeth gysylltiedig â ieched, yn seiliedig ar gasgliad o egwyddorion craidd.</p>
<p>Cymorthdaliadau Trafnidiaeth</p>	<p>2016/17 Rwy'n annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod cymorthdaliadau trafndiaeth gyhoeddus i blant ar gael hyd at 18 oed, heb newid cymhwysedd yn 16 oed.</p> <p>2017/18 Rwy'n argymhell y dylai'r cynllun newydd, o leiaf, sicrhau bod pris tocyn plentyn yn cael ei estyn hyd at 18 oed.</p> <p>Rwyf hefyd yn argymhell bod CRIA yn cael ei gynnal ar gynigion i</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Rwy'n falch bod y cynllun Fy Nhocyn Teithio wedi cael ei ail-lansio, a'i fod bellach yn cwmpasu ystod oed ehangach.</p> <p>Cafwyd 2,300 o geisiadau am deithio consesiynol rhwng y dyddiad lansio, sef 14 Chwefror, a 12 Mai 2019.</p> <p>Rwy'n nodi bod Prif Weinidog Cymru wedi mynegi ei awydd i gofrestru pob person ifanc 16-18 oed ar gynllun teithio consesiynol i ieuencid, er mwyn sicrhau bod yr holl bobl ifanc gymwys yn cael y gostyngiad. Mae fy swyddfa wedi cyfarfod â swyddogion i drafod fy nghefnogaeth i'r cynllun hwn, gan ragweld</p>

	<p>ddiwygio cynllun Fy Nhocyn Teithio, er mwyn canfod unrhyw grwpiau a allai gael eu heithrio, fel rhieni ifanc a gofalwyr, ymadawyr gofal sy'n dilyn hyfforddiant yn y gweithle neu brentisiaeth, a'r rhai sy'n gwneud gwaith gwirfoddol.</p>		<p>y byddai hynny'n cynyddu'r niferoedd sy'n manteisio ar y cynllun, ac rwy'n deall bod swyddogion wedi bwriadu rhoi cyngor i'r Gweinidogion tuag at ddiwedd y flwyddyn.</p> <p>Mae trafndiaeth yn faes mae pobl ifanc yn ei godi gyda mi trwy'r amser a bydda i'n parhau i fonitro datblygiad y maes polisi hwn, sy'n cael y fath effaith ar fywydau pobl ifanc.</p>
<p>Gofal Plant</p>	<p>2016/17 Trwy beilot y cynnig gofal plant ac unrhyw gynllun dilynol dylai Llywodraeth Cymru sicrhau nad yw plant rhieni sydd ddim yn gweithio yn colli cyfle i gael y gofal plant ychwanegol sy'n cael ei gynnig i blant rhieni sy'n gweithio.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Nid yw Bil Ariannu Gofal Plant (Cymru) yn berthnasol i blant rhieni nad ydyn nhw'n gweithio a rhieni nad ydyn nhw'n bodloni'r meini prawf a bennwyd o ran trefniadau gwaith.</p> <p>Fe roddais i dystiolaeth i'r Pwyllgor yn ystod cam 1, ac rwyf hefyd wedi cyhoeddi papur safbwynt ar hyn, sydd i'w weld ar fy ngwefan yma</p> <p>Mae'n destun siom i mi, er gwaethaf sylwadau a gyflwynwyd gennyf finnau ac eraill, y bydd rhai o'r plant a fyddai yn fy marn i yn elwa'n sylweddol o'r cynnig gofal plant yn methu cael mynediad iddo, a hynny ar sail amgylchiadau eu rhieni yn unig.</p>

			<p>Byddaf yn parhau i fonitro effaith y ddeddfwriaeth hon ar bawb dan sylw a chyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei gwerthusiad o ail flwyddyn y cynnig gofal plant ar ddiwedd Rhagfyr.</p> <p>Er fy mod i'n dweud hynny'n wylidwrus, rwy'n croesawu bod Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ystyried a fyddai'n bosibl ehangu'r cynnig i gwmpasu plant rhieni sy'n derbyn hyfforddiant neu rieini sydd yn y broses o ddychwelyd i'r gwaith. Fodd bynnag, ni fydd hyn yn cyrraedd y nod o sicrhau bod cyfle cyfartal i bob plentyn 3 a 4 blwydd oed yng Nghymru, a'r plant a allai elwa fwyaf ohono yn enwedig, gael mynediad i'r cynnig.</p>
<p>Bwlio</p>	<p>2015/16 Dylai adolygiad Llywodraeth Cymru o'r Canllawiau 'Parchu Eraill' roi sylw i brofiadau uniongyrchol a safbwyntiau plant a phobl ifanc ynghylch effaith bwlio ac effeithiolrwydd polisiâu ac arferion cyfredol. Dylai nodi'n</p>	<p>Newid o Ambr</p>	<p>Rwy'n falch iawn bod y canllawiau gwrth-fwlio i ysgolion, sef Hawliau, Parch, Cydraddoldeb, a lansiwyd yn ddiweddar yn statudol ar gyfer Cyrff Llywodraethu ac Awdurdodau Lleol.</p> <p>Yn ystod y cyfnod ymgynghori, nid oedd gan y canllawiau hyn statws statudol ac roedd fy</p>

glir sut mae'n bwriadu atal a thaclo bwlio yn genedlaethol, ac amlinellu sut bydd y gwaith hwn yn dylanwadu ar ddiwygio'r cwricwlwm a hyfforddi athrawon.

2017/18

Rwy'n argymhell y dylai canllawiau 'Parchu Eraill' Llywodraeth Cymru fynnu bod ysgolion yn integreiddio strategaethau gwrthfwlio cadarn a lywiwyd gan blant a phobl ifanc i ddull ysgol gyfan o ymdrin â llesiant.

ymateb yn galw ar y Llywodraeth i ailystyried hynny er mwyn sicrhau bod y canllawiau'n cael yr effaith angenrheidiol ar brofiadau plant a phobl ifanc.

Rwy'n llongyfarch y Llywodraeth am gymryd y cam hwn ac am gyflwyno gofynion statudol newydd i ysgolion ddatblygu polisiau gwrthfwlio cadarn, wedi'u llywio gan blant a phobl ifanc, sy'n disgrifio sut caiff bwlio ei gofnodi a'i fonitro a sut bydd dulliau gwrthfwlio'n cael eu hymgorffori yn y cwricwlwm.

Ar ben hynny, mae'r canllawiau i gyd yn annog dulliau gwrthfwlio ysgol gyfan sydd wedi'u llywio gan hawliau plant, a chyfranogiad yn elfen ganolog ohonynt. Mae'r canllawiau cyfan wedi'u llywio gan safbwyntiau plant a phobl ifanc ac maen nhw'n cyfeirio'n arbennig at fy adroddiad, Stori Sam.

<p>Ecsbloetio Plant yn Rhywiol (CSE)</p>	<p>2016/17 Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod data'n cael eu casglu'n gyson mewn perthynas â CSE ledled Cymru, er mwyn darparu darlun cenedlaethol o'r heriau sy'n ein hwynebu yng nghyswllt CSE. Dylai ddadansoddi'n fanwl a gweithredu ar sail heriau a bylchau a nodwyd gan y data cenedlaethol.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Rwy'n cydnabod bod camau gweithredol wedi cael eu cymryd gan Lywodraeth Cymru, gyda chydweithrediad Awdurdodau Lleol a chyrrff cyhoeddus eraill, i roi sylw i'r argymhelliad hwn. Cynhaliwyd peilot casglu data, a bu ymgais i safoni'r wybodaeth a gasglwyd.</p> <p>Fodd bynnag, er gwaethaf yr ymdrechion hyn, rwy'n deall bod anghysondeb cofnodi yn parhau, ac mae angen rhoi sylw i hynny. Mae'r canllawiau adolygu Ecsbloetio Plant yn Rhywiol yn cyflwyno cyfleoedd a heriau ymateb yn llawn i'r argymhelliad hwn.</p> <p>Rwy'n dal i fonitro cynnydd y gwaith hwn trwy fy rôl fel cadeirydd Bord Gron Ecsbloetio Plant yn Rhywiol.</p> <p>Mae'r ymgynghori ar Fesur perfformiad y gwasanaethau cymdeithasol: cōd ymarfer, oedd yn cynnwys casglu data cenedlaethol ynghylch Ecsbloetio Plant yn Rhywiol, wedi dod i ben bellach. Fe wnes i ymateb i'r ymgynghoriad ac rwy'n disgwyl gweld a fydd y trefniadau yn y fersiwn derfynol yn helpu i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn yr argymhelliad hwn.</p>
---	--	-------------------------	--

Cam-drin ac
ecsbloetio
rhywiol

2017/18

Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn sicrhau y dylai darpariaeth y Ganolfan Atgyfeirio ar gyfer Ymosodiadau Rhywiol yn ardal pob bwrdd iechyd gynnwys mynediad 24/7 i rota o bediatregwyr ac archwiliwyr meddygol fforensig sydd wedi cael hyfforddiant addas, fel nad oes rhaid i unrhyw blentyn aros oriau lawer, neu ddiwrnodau hyd yn oed, am archwiliad, a bod gwasanaethau cwnsela ac ymadfer digonol ar gael i ddioddefwyr ledled Cymru.

Dim newid

Mae'r ddarpariaeth yn dal i amrywio ar draws Cymru, ac mae hynny'n effeithio ar brofiadau plant.

Rwy'n cydnabod, fodd bynnag, fod cynnydd cadarnhaol wedi cael ei wneud, wedi'i arwain gan Fwrdd Iechyd Lleol Caerdydd a'r Fro, i sicrhau gwasanaeth interim bellach ar gyfer yr ardaloedd hyn. Mae data gwerthuso cychwynnol yn awgrymu bod hyn wedi cael effaith gadarnhaol, i bob golwg, ar brofiadau plant o dan 14 oed, o gymharu â'r trefniadau blaenorol. Rwy'n falch o glywed, yn dilyn fy nhrafodaeth â nhw, fod y gwerthusiad wedi ceisio barn plant a phobl ifanc. Er nad yw hyfforddiant a phrofiad gweithwyr proffesiynol perthnasol yn rhywbeth y gellir rhoi sylw iddo dros nos, bydda i'n parhau i roi pwysau ar y rhai dan sylw ynghylch y llwybr mwyaf diogel, ond hefyd yr un mwyaf amserol i sicrhau bod rhai 14 oed a throsodd yn cael mynediad at gefnogaeth bediatrig.

Bydda i'n parhau i fonitro'r ddarpariaeth bresennol sydd ar gael yma yng Nghymru, yn enwedig eleni pan fydd rhagor o waith yn cael ei wneud, fel rwy'n deall, o ran cyflenwi

			<p>darpariaeth therapiwtig ac elfennau eraill o wasanaeth SARCS yn y dyfodol. Yn ogystal, gwnaed ymrwymadau eraill yng nghyswilt cyflenwi darpariaeth therapiwtig yn nhrydedd flwyddyn Cynllun Gweithredu Cenedlaethol y Llywodraeth ar Atal ac Ymateb i Gam-drin Plant yn Rhywiol. Gyda golwg ar hynny, bydda i'n ymgysylltu â'r bobl briodol i sicrhau bod rhaglenni gwaith yn cael eu cydlynu a'u bod yn canolbwyntio ar ddefnyddio adnoddau yn y ffordd orau er mwyn cyflawni'r canlyniadau gorau posibl i blant. Dylai hynny gynnwys archwilio'r gwersi a ddysgwyd o'r model tai plant. Ym mis Tachwedd, ymwelais â chynllun peilot yn Llundain sydd wedi addasu'r model tai plant er mwyn ei ddefnyddio yma yn y Deyrnas Unedig.</p>
Perthnasoedd iach	<p>2017/18 Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn symud ymlaen gydag argymhellion adroddiad eu Panel arbenigol, ac yn gwneud addysg perthnasoedd iach yn rhan statudol o'r cwricwlwm newydd. Dylai addysg perthnasoedd iach fod wedi'i seilio ar hawliau, a chael ei</p>	Dim newid	<p>Roedd Papur Gwyn Llywodraeth Cymru ar y Cwricwlwm ac Asesu yn cynnwys Addysg Perthnasoedd a Rhywioldeb (RSE) yn y ddeddfwriaeth sylfaenol arfaethedig ar gyfer y cwricwlwm newydd. Rwy'n croesawu hynny, a hefyd y pwyslais ar berthnasoedd iach oddi mewn i'r drafft o Faes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Llesiant.</p>

	<p>llywio gan ymwneud y dysgwyr â'r dyluniad.</p>		<p>Mae'n galonogol gweld hefyd fod yr ymgynghori diweddar ar Sicrhau Mynediad i'r Cwricwlwm Llawn yn dangos bwriad y Llywodraeth i ddileu hawl rhieni i dynnu plant a phobl ifanc allan o Addysg Perthnasoedd a Rhyw (RSE). Rwy'n bendant o blaid y cam hwn sy'n hanfodol i ddiogelu plant a sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael gwybodaeth addas ar gyfer eu hoed i'w galluogi i wneud dewisiadau iach ac aros yn ddiogel.</p> <p>Roeddwn i'n falch o weld bod y Llywodraeth wedi hwyluso ymgynghoriad â phlant a phobl ifanc ar y cynnig hwn. Mae'n rhaid i anghenion pobl ifanc fod yn rhan ganolog o'r penderfyniad hwn ac rwy'n gobeithio'n fawr y bydd y Llywodraeth yn bwrw ymlaen â'r cynnig hwn yn y Bil Cwricwlwm ac Asesu.</p>
<p>Rhaglen Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan</p>	<p>2017/18 Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn gweithredu i gytuno ar fodel ariannu gyda'r pedwar heddlu, er mwyn sicrhau bod holl ysgolion Cymru yn parhau i elwa o gael perthynas gadarnhaol gyda</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Yn dilyn cynnig i leihau'r cyllid ar gyfer y rhaglen hon, mae'r Llywodraeth a Heddluoedd wedi cytuno i ddarparu'r cyllid hwnnw yn 2019/2020. Mae cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru yn dangos y bydd cyllid ar gyfer y rhaglen yn parhau yn 2020/2021. Mae hwn yn gam</p>

	<p>swyddog cyswllt yr heddlu, a bod rôl y rhaglen o ran cyfrannu at Faes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Llesiant yn y cwricwlwm newydd yn gydlynus ac yn addas at y dyfodol. Dylid cynnal asesiad o effaith unrhyw benderfyniad ynghylch dyfodol y Rhaglen ar hawliau plant.</p>		<p>cadarnhaol ond rwy'n disgwyl gweld yr adroddiad a luniwyd yn 2019 a oedd yn edrych ar gynnwys, cyrhaeddiad ac effaith Rhaglen Graidd Cyswllt Ysgolion, a bydda i'n parhau i gadw golwg ar y rhaglen trwy fy ngrŵp bord gron ar Gam-drin Plant yn Rhywiol.</p>
<p>Darpariaeth breswyl ar gyfer Anghenion Iechyd Meddwl/ cymhleth</p>	<p>2017/18 Rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cymryd camau pendant tuag at gomisiynu darpariaeth newydd sy'n gallu diwallu anghenion gofal a iechyd meddwl y nifer bach o bobl ifanc sydd ag anawsterau ymddygiad ac emosiynol heriol iawn, nad oes fawr ddim darpariaeth breswyl addas ar eu cyfer yng Nghymru ar hyn o bryd.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Fe gefais i gyfarfod gyda Llywodraeth Cymru a chynrychiolwyr sefydliadau oedd yn cynnwys Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru (WHSCC), Iechyd yng Nghymru (HIW) a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol ym mis Gorffennaf 2019. Yn y cyfarfod, cytunwyd y byddai Llywodraeth Cymru yn ystyried rhaglen waith bosibl i sefydlu darpariaeth o'r fath. Mae hwn yn gam cadarnhaol ac rwy'n gobeithio y gallai olygu newid gwirioneddol i blant a phobl ifanc yn y dyfodol.</p> <p>Mae hyn yn galonogol, ond bu oedi o ran sefydlu'r grŵp gorchwyl a gorffen ar lety diogel, ac nid yw cyfeiriad y gwaith hwn yn y dyfodol yn</p>

			<p>glir ar hyn o bryd.</p> <p>Mae'r drafft newydd o Gôd Ymarfer Rhan 9 yn nodi bod disgwyl i BPRhau fod â strategaeth gomisiynu ranbarthol ar gyfer gofal preswyl i blant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth ac rwy'n croesawu hynny. Rwy'n edrych ymlaen at weld y canllawiau newydd hyn yn cael eu cyhoeddi.</p>
<p>Elw mewn gofal</p>	<p>Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod awdurdodau lleol yn cyflawni eu dyletswyddau o dan Adran 16 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) i gynnwys plant a phobl ifanc wrth ddylunio a chyflwyno gwasanaethau, a chynyddu'r amrywiaeth o wasanaethau nid-er-elw, fel bod modd gwario arian sy'n cael ei fuddsoddi mewn gwasanaethau gofal cymdeithasol ar wella'r canlyniadau i blant, yn hytrach na darparu elw i gyfranddalwyr.</p>	<p>Dim newid</p>	<p>Hyd yma nid wyf yn ymwybodol bod Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori â phlant a phobl ifanc i glywed eu barn nhw ar y pwnc hwn. Yn y cyfamser, fodd bynnag, mae pobl ifanc wedi dod ataf fi i fynegi pryder bod eu darparwyr yn derbyn llawer o arian, a'u bod nhw ddim yn siŵr i ble mae'n mynd.</p> <p>Rwyf wedi rhoi tystiolaeth i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar y pwnc hwn yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, fel y mae eraill, gan gynnwys grŵp o bobl ifanc sydd â phrofiad o ofal.</p> <p>Mae'r Prif Weinidog wedi datgan bwriad yn ei</p>

			<p>fanifesto fel arweinydd i adfer cydbwysedd y sector a helpu awdurdodau lleol i reoli gwasanaethau gofal cymdeithasol yn uniongyrchol unwaith eto. Rwy'n ymwybodol bod Llywodraeth Cymru wedi bod yn casglu gwybodaeth ynghylch gwahanol fodelau o ofal, a'r peilota sydd wedi digwydd yn Lloegr a'r Alban ond nid yw'r gwaith wedi mynd ymhellach ar hyn o bryd.</p> <p>Mae rhai Awdurdodau Lleol yn darparu rhai elfennau yn fewnol ond mae hyn yn digwydd ar sail unigol gan nad oes cyfarwyddyd cenedlaethol. Datgelodd yr adolygiad thematig o Gartrefi Gofal i Blant gan Plant yng Nghymru nad oes ond 19% o gartrefi yn cael eu rheoli'n wirfoddol neu eu rheoli gan awdurdod lleol.</p> <p>Er fy mod i'n sylweddoli bod rhaid peidio â thanseilio sefydlogrwydd y sector ag unrhyw newidiadau sydyn, rwy'n credu y byddai gweithio tuag at ddileu elw fel nod polisi tymor hwy yn cael ei groesawu'n gynnes gan bobl ifanc a'r rhai sy'n comisiynu gwasanaethau fel</p>
--	--	--	---

			ei gilydd.
--	--	--	------------